

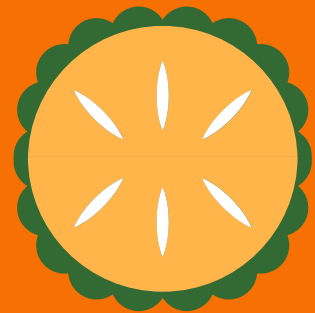
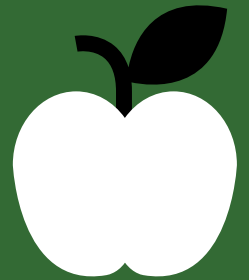
Euroopan unionin
osarahoittama

Reseptejä yhteisö- lähtöiseen kotoutumiseen

HUMAK[®]

KIRKKO-
HALLITUS

Punainen Risti

Johanna Matikainen, Aurora Nisso ja Satu Riikonen (toim).

Reseptejä yhteisölähtöiseen kotoutumiseen

ISBN 978-952-456-473-1 (painettu)

ISBN 978-952-456-474-8 (verkkojulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja, 189.

©Tekijät, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Punainen Risti 2025.

Taitto: Emma-Karoliina Reponen

**Euroopan unionin
osarahoittama**

HUMAK[®]

**KIRKKO-
HALLITUS**

Punainen Risti

Sisällys

Alkupalat lukijalle	4
Perusta yhteisöllinen keittiö	6
Ota kaikki mukaan kokkailemaan.....	9
Kotoutujan reitti yhteisökummitoimintaan -resepti.....	11
Valmistele ja kypsennä	12
Vapaaehtoisen reitti yhteisökummiksi -resepti	14
Yhteisökummivalmennus-resepti	15
Löydä paikallisia raaka-aineita	18
Paikallisen toiminnan käynnistys -resepti.....	19
Seurakuntien ja muiden uskonnollisten yhteisöjen lähestyminen -resepti.....	21
Asettele ainekset samalle tarjottimelle	22
Herkkuja kotoutumistarjottimelle -resepti	24
Lukemista aterian päätteeksi	26
Aurora Nisso: Yhteisöissä on voimaa – yhteisölähtöistä toimintaa meillä ja maailmalla	27
Eeva Mäntylä ja Satu Riikonen: Kotoutujan toimijuuden tukeminen.....	29
Johanna Matikainen: Yhteisölähtöisen kotoutumisen Suomen malli – kokemuksia pilotista.....	31
Lähteet ja vinkit.....	35

Alkupalat lukijalle

Hyvä kotoutumisen parissa toimiva asiantuntija!

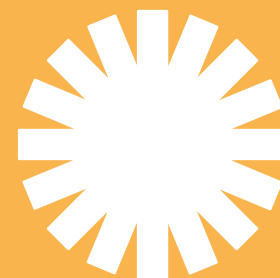
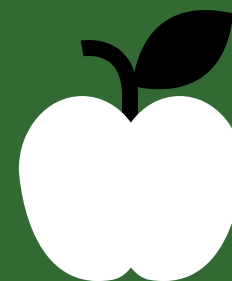
Tästä reseptivihkosta löydät käytännöllisiä esimerkkejä yhteisöllisen toiminnan mahdollisuuksista. Voit hyödyntää useita ideoita myös olemassa olevan toiminnan kehittämisessä yhteisöllisempään suuntaan.

Aluksi löydät vinkkejä siihen millaiselle ajatusmaailmalle ja toimintamalleille yhteisölähtöinen kotoutuminen perustuu.

Sen jälkeen reseptivihossa avataan kotoutujien näkökulman merkitystä yhteisölähtöisessä toiminnassa sekä esitellään tarkemmin tapoja löytää toimintaan vapaaehtoisia ja käynnistää yhteisökummitoimintaa

Ennen viimeistä lukua reseptivihossa esitellään vielä erilaisia työkaluja yhteistyön käynnistämiseen.

Lopuksi vihossa avataan yhteisölähtöisen kotoutumisen toimintamalleja meillä ja maailmalla, pohditaan kotoutujien osallisuuden vahvistamista sekä esitellään yhteisölähtöisen kotoutumisen Suomen mallia.

**Haluatko kokeilla uusia valmistusohjeita kotoutumisen
arkisiin annoksiin, ottaa käyttöön tuoreita aineksia
ja testata uusia mausteita omalle paikkakunnalle
sopivalla tavalla?**

**Jatka lukemista ja tutustu yhteisölähtöiseen
makumaailmaan.**

Tsemppiä reseptien käyttöönottoon paikkakunnallasi!

Perusta yhteisöllinen keittiö

Tutustu **yhteisölähtöisen kotoutumisen huoneentauluun** seuraavalla sivulla ja maistele kohta kohdalta, miltä ajatus yhteisölähtöisestä toiminnasta maistuu ja tuntuu. Tunnistatko paikalliset toimijat ja niiden erityislaadun? Tiedätkö, miten paljon kotoutujia paikkakunnallasi asuu ja miten heidät tavoitat? Ovatko paikallisten järjestöjen ovet auki uusille tulijoille?

Kuulutko sellaiseen järjestöön tai yhteisöön, joka haluaisi lisätä yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa? Oletko paikallinen tekijä, joka innostuu yhteistyöstä järjestöjen kanssa?

Voisitko kokeilla yhteisölähtöistä toimintaa, jossa erikieliset ihmiset tapaavat toisiaan erilaisissa tapahtumissa, kohtaamiskahviloissa ja harrastuksissa tuttujen ja vielä tuntemattomien toimijoiden kanssa. Sopisiko tämä maailma sinun paikkakunnallesi?

Älä aloita toimintaa yksin, vaikka olisitkin hätähoussu! Toiminnan käynnistäminen yhdessä on hitaampaa kuin yksin, mutta tulokset voivat olla huomattavaksi pitkäkestoisempia.

Kaarinassa käynnistyi kohtaamispaikka, joka toi useat eri yhdistykset ja muut toimijat suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa yhdessä.

Suomussalmella yhteisölliset tapaamiset saivat loistavat palautteet sekä kotoutujilta että kunnan työntekijöiltä. Tapaamisissa oli mukava ilmapiiri ja tervetullut olo. : ”Viime syksy on ollut meidän yhteisöllisen toimintamme kannalta paras ikinä.”

Kokkolan yhteisöilloissa kotoutujat valmistivat tarjoilut vuoron perään ja iltoihin olivat kaikenikäiset tervetulleita.

”Pienessä kunnassa tuki on lähellä. Me voimme myös säveltää asioita, eikä aina tarvitse mennä peruskaavan mukaan. Pitää ottaa selvää yksilöiden haluista ja tarpeista sekä kuunnella heitä herkillä korvalla.” Rautjärven kunnanjohtaja Harri Anttila YLE:n haastattelussa 27.2.2020

Yhteisölähtöisen kotoutumisen huoneentaulu

1. Yhteisölähtöinen toiminta tuo paikkakunnan eri toimijoita aikaisempaa tiiviimpään yhteistyöhön.

2. Yhteisölähtöinen toiminta ei korvaa tai vähennä kotoutumisen tuen perustoimintaa.

3. Yhteisölähtöisen toiminnan lähtökohtana ovat kotoutujien tarpeet ja toiveet.

4. Yhteisökummi on kotoutujalle kanssakulkija, jonka kanssa löytyy reittejä paikkakunnan yhteisöihin.

5. Yhteisökummit ovat käyneet valmennuksen, perehdytyksen tai pätevöityneet toiminnan kautta.

6. Yhteisölähtöinen toiminta pohjautuu tasaveroiseen suhteeseen ja yhteiseen toiminnan suunnitteluun.

7. Yhteisöt ja järjestöt voivat kehittyä ja vahvistua kotoutujien osallisuuden myötä.

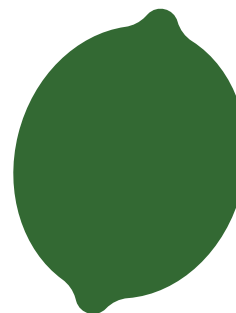
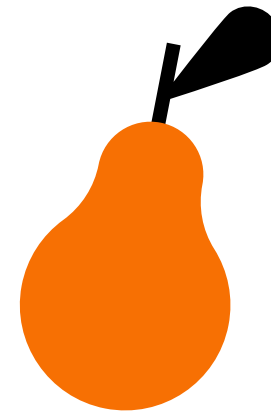
Jos palaa pohjaan....

Joskus voi syntyä epäluuloja siitä, että yhdessä tekemällä oman toiminnan arvo pienenee. Kokemus osoittaa, että mukaan lähtemällä saa yleensä jotain lisää: energiaa, toiminnan iloa, uusia ideoita.

Vakiintuneilla verkostoilla on vakiintuneet tavat. Joskus on vaikeaa saada aikaan ajattelutavan muutoksia, "koska aina ennenkin on tehty näin". Jos pääset kertomaan tällaiselle verkostolle terveisiä kotoutujilta, heidän todellisia toiveitaan, saatat saada pienen muutoksen aikaan.

Toisinaan yhteisölähtöisen tausta-ajatuksen oivaltaminen edellyttää omista ennakkokäsityksistä luopumista ja uudenlaisten toimintatapojen omaksumista.

Joskus toiminta käynnistyy kuin itsestään, jos paikkakunnalla on tahtotila luoda yhteisöllisyyttä ja kotoutujien toimijuutta tukevaa toimintaa!

Kouvolan Yhdessä enemmän -tapahtuman järjesti 14 sidosryhmää yhdessä. Eri ikäisille osallistujille oli eri ohjelmaa. Kuinka monta lasta osallistui keppihevostadalla? Kuinka monta aikuista osallistui? Vinkki: laske tarjoilut ja palkinnot! Keppihevostadissa jaettiin osallistujille palkinnoksi 60 tikkaria. Kahvimukeja käytettiin 180 kpl.

Ota kaikki mukaan kokkailemaan

Tutustu **kotoutujan huoneentauluun** seuraavalla sivulla ja maistele kohta kohdalta, miten toimintamahdollisuudet on sanoitettu kotoutujalle. Voisitko käyttää kotoutujan huoneentaulua toiminnan markkinoinnissa? Mieti omalta kohdaltasi, mitkä asiat saavat sinut kokemaan olosi tervetulleeksi uusissa paikoissa. Miten itse olet aikoinasi liittynyt, päässyt tai tullut kutsutuksi johonkin yhteisöön? Kuulutko sellaiseen järjestöön tai yhteisöön, joka haluaisi lisätä yhteistyötä muiden järjestöjen ja kotoutujien kanssa?

Yhteisölähtöisen kotoutumisen toiminnassa kotoutujan toiveet ja tarpeet ovat tärkeitä tunnistaa.

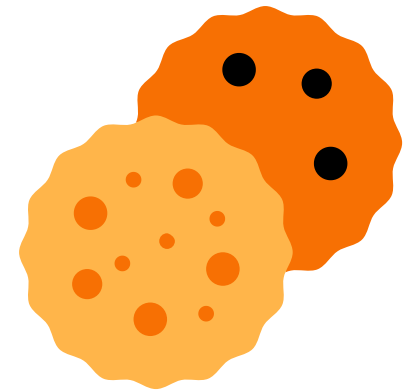
Voit hyödyntää kotoutujan huoneentaulua, kun kerrot yhteisölähtöisen kotoutumisen toiminnasta kotoutujalle ja muille vapaaehtoisille. Tavoitteena on, että kotoutuja löytää sujuvasti uusia yhteisöjä uudella paikkakunnalla.

Voit kysyä kotoutujan omia ajatuksia esimerkiksi Mitä kuuluu -kysymyslistan avulla. Voit selvittää esim. tietääkö hän uudelta kotipaikaltaan erilaisia vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia? Onko paikallisiin ihmisiin ollut

helppo tutustua? Mitkä asiat ovat hänelle kiinnostavia ja tärkeitä? Missä asioissa on haasteita tai pettymyksiä?

Paikallisten vapaaehtoisten kannattaa myös tutustua kotoutujan huoneentauluun, sillä siinä kannustetaan suunnittelemaan ja toimimaan yhdenvertaisesti.

Lue lisää Mitä kuuluu -keskusteluista
Punaisen Ristin [verkkosivuilta](#).

Huoneentaulu kotoutujalle

1. Tervetuloa uuteen kotipaikkaasi!

2. Haluaisitko tutustua yhteisökummeihin? He ovat vapaaehtoisia, jotka tuntevat paikkakunnan toimintaa hyvin. He voivat näyttää sinulle, mitä voit tehdä uudessa ympäristössä.

3. Järjestöissä ja yhteisöissä voit harrastaa, oppia ja tavata uusia ihmisiä. Yhdessä tekeminen on tärkeää, ja sen kautta löydät ihmisiä, joilla on samanlaisia kiinnostuksen kohteita.

4. Vapaaehtoistoiminnan avulla tutustut uusiin ihmisiin ja löydät iloa sekä energiaa elämääsi.

5. Yhteisökummien kanssa voit jutella omista toiveistasi ja tarpeistasi, jotka liittyvät kotoutumiseesi tai vapaa-aikaasi.

6. Tavoitteena on löytää sinulle sopivia ihmisiä ja ryhmiä, joissa voit saavuttaa tavoitteitasi ja kokea onnistumisen iloa.

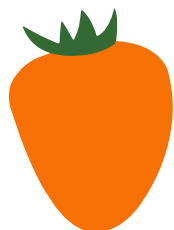

7. Tule mukaan toimintaan!
Saat tukea, inspiraatiota ja ehkä uusia ystäviä.

Kotoutujan reitti yhteisökummitoimintaan -resepti

1. Tee yhteistyötä kunnan vastuuviranomaisten kanssa. Lähetä kutsuja toimintaan heidän kauttaan, tai mene kertomaan toiminnasta esim. kielikurssille.
2. Luo luottamusta ja tuttuutta, esimerkiksi osallistumalla eri kulttuurien juhliin, kutsumalla toimintaan, käymällä kahvilla. Käytä käännössovelluksia, jos kielitaito ei vielä riitä.
3. Kerro kotoutujille paikallisista toimijoista, yhteisöistä ja harrastusmahdollisuuksista, ja jos kiinnostus herää, kerro yhteisökummitoiminnasta ja miten siihen voi osallistua.
4. Hyödynnä visuaalisuutta ja tarinoita, kun kerrot toiminnasta.

Kajaanin Red Cross Kahvilassa WhatsApp-ryhmään kuuluu lähes 400 henkilöä, jotka pysyvät kärryillä toiminnasta ja viestivät keskenään. viestit ja kutsut kirjoitetaan suomeksi ja englanniksi.

Jyväskylässä toimivan Enjoy Life Together-ryhmän osallistujat päättävät itse ryhmän toiminnan sisällöstä.

Utajärven kevätkekkeri suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä kotoutujien kanssa.

Kuuntele enemmän, puhu vähemmän.
Anna kotoutujille tilaa tehdä ja suunnitella asioita heti alusta saakka!

Jos palaa pohjaan....

Joskus, ja aika useinkin, toiminta on suunniteltu järjestön oman idean mukaisesti jo pitkälle ennen kuin kutsua aletaan levittää kotoutujille. Sitten on avoimet ovet ja kahvit keitetty, mutta osallistujia ei tule. Tutustu ensin potentiaaleihin osallistujiin, kysy, millaisesta toiminnasta he pitäisivät, selvitä mikä kellonaika tai viikonpäivä olisi sopiva.

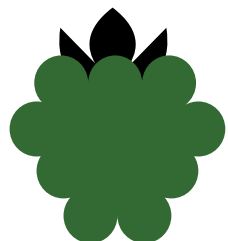

Valmistele ja kypsennä

Tutustu **yhteisökummin huoneentauluun** seuraavalla sivulla ja maistele kohta kohdalta, miltä ajatus yhteisölähtöisestä vapaaehtoistoiminnasta maistuu ja tuntuu.

Mieti, mitkä asiat vapaaehtoistoiminnassa voisi tehdä yhteisöllisemmin. Sopisiko tällainen vapaaehtoistehtävä paikkakunnallesi? Miten yhteisökummin tehtävät kirjastuisivat ja miten toiminnassa parhaiten huomioidaan kotoutujien tarpeet ja toiveet? Löytyykö teidän paikkakunnaltanne vapaaehtoisia, jotka haluavat kokeilla uusia reseptejä?

Yhteisökummit ovat vapaaehtoisia, jotka suunnittelevat kotoutujien kanssa sopivia reittejä eri järjestöjen toimintaan ja kuuntelevat heidän tarpeitaan ja toiveitaan. Yhteisökummi on parhaimmillaan paikallisten verkostojen tuntija, jolla on itsellään vahvaa kosketuspintaa erilaisiin paikallisiin järjestöihin.

Yhteisökummi voi edistää kotoutujan työllistymistä vierailemalla kotoutujan kanssa erilaisissa työpaikoissa ja työllistymistä edistävissä verkostoissa.

Turun seudulla yhteisökummeja on löytynyt mm. oppilaitosten kautta.

Hirvensalmi on vastaanottanut kiintiöpakolaisia jo vuosikausia ja kokemusta on kertynyt vastaanotosta myös vapaaehtoisille. Uusia toimintatapoja voivat kokeilla kokeneetkin toimijat!

Mieti auttamisen rajoja, älä pienennä toisia avullasi.

Jos palaa pohjaan....

Toisinaan kotoutujat eivät saa tilaa toimia itsenäisesti, koska saatetaan ajatella, että he eivät vielä tunne suomalaista yhteiskuntaa riittävästi, ja siksi vapaaehtoiset mielellään auttavat ja tukevat. Kotoutuja voi kuitenkin kokea liiallisen auttamisen itsensä pienentämisenä, vaikka olisikin iloinen saamastaan tuesta.

Huoneentaulu yhteisökummille

1. Yhteisökummitoiminnan lähtökohtina ovat kotoutujien tarpeet ja toiveet sekä kummien omat toiminnan vahvuudet.

2. Yhteisökummina olet saanut valmennuksen, perehdytyksen, tai pätevöitynyt toiminnan kautta.

3. Yhteisökummina olet kiinnostunut monenlaisesta toiminnasta, tunnet paikkakuntasi toimintoja ja osaat etsiä niistä tarvittaessa lisätietoja.

4. Yhteisökummina edistät kotoutujien osallistumista yhteisöjen ja järjestöjen toimintaan heidän toiveidensa mukaan.

5. Yhteisökummina voit toimia yksin tai ryhmän jäsenenä.

6. Yhteisökummina edistät osaltasi hyviä väestösuhteita paikkakunnallasi.

Vapaaehtoisen reitti yhteisökummiksi -resepti

1. Kerro yhteisökummivalmennuksesta ja yhteisölähtöisestä toiminnasta useissa paikoissa ja jalkaudu esimerkiksi oppilaitoksiin, monikultturisiin yhdistyksiin ja urheiluseuroihin. Lähesty ennakkoluulottomasti uusia toimijoita!
2. Hyödynnä markkinoinnissa somea. Luo houkutteleva postaus tai video. Kerro mitä yhteisökummi tekee yhdessä kotoutujien kanssa ja miksi se on tärkeää.
3. Käytä kaikessa viestinnässä saavutettavaa, selkeää kieltä ja omakielistä materiaalia.

Yhteisökummivalmennus on saanut kiitettävää palautetta. Valmennus on koettu hyvin yhteisölliseksi (ka 4,9) ja ilmapiiriltään yhdenvertaiseksi ja turvalliseksi (ka 4,7). Valmennuksesta on saanut hyvin tietoa kotoutumisesta (ka 4,8) ja innostusta sekä mielenkiintoa toimia yhteisökummina (ka 4,7). Arviointiasteikko 1-5 (1= täysin eri mieltä, 5 täysin samaa mieltä).

Jos palaa pohjaan....

Yhteisen toiminnan suunnasta ei aina päästä yksimielisyyteen.

Toiminta kannattaa aloittaa pienin askelin ja olla joustavia,

jos alkuperäinen suunnitelma muuttuu.

Väärinkäsityksiä voi syntyä helposti, kun yhteisiä sanoja ei vielä ole montaa.

Tekemistä voi olla paljon, ja auttamisen halu on kova. Vapaaehtoinen voi huomaamattaan ottaa liian isoja taakkoja kantaakseen. Olisi hyvä tunnistaa ja pitää kiinni omista rajoista.

Vapaaehtoisella tulee aina olla tiedossa, mistä saa tukea, jos tehtävä kuormittaa.

Yhteisökummiksi hakeutuu henkilö, jolla on oman elämänhallinnan kanssa vaikeuksia. Kannattaa ottaa asia puheeksi mahdollisimman nopeasti ja etsiä muita vapaaehtoistyön mahdollisuuksia.

Yhteisökummit pitävät yhteyttä toisiinsa usein Whatsapp-ryhmässä!

Yhteisökummivalmennus-resepti

Ainekset

1-3 valmentajaa

3-11 yhteisökummiksi haluavaa vapaaehtoista

1 viihtyisä tila, joka mahdollistaa avoimen keskustelun

Riittävästi istuimia ympyrän muotoon asetettavaksi

Riittävästi kahvia ja teetä valmennuksen aluksi

Esteettömyys tarkistettu ennen aloitusta

Valmistelut

Ole aktiivinen, keskustele paikallisten kumppaneiden ja toimijoiden kanssa, sekä sovi siitä, miten he voisivat olla mukana yhteisökummivalmennuksessa (tiedotus, ideat, järjestäminen jne).

Valmennuksen suunnittelu

Aloita suunnittelua ja yhteistyö valmentajaparin kanssa. Yhdessä valmentamalla ilmapiiristä tulee keskustele-
levä ja se houkuttelee myös osallistujia dialogiin.

Ohjeet:

Korosta yhteisöjen merkitystä kotoutumisessa heti valmennuksen alussa.

Selitä, miten yhteisökummit voivat tukea kotoutujia verkostojen rakentamisessa.

Valmentajan rooli on fasilitoiva ja osallistujalähtöinen.

Huolehdi että ilmapiiri on dialoginen ja arvostava. Lähtökohtana on vertaisuus ja tasavertainen valmennustilanne, jossa yhteisölähtöisyys on perustana heti ensimmäisestä hetkestä lähtien.

Esimerkki yhteisökummivalmennuksen teemoista ja juoksutuksesta:

Teema 1: Tervetuloa ja tutustuminen (1-2 tuntia).

Tutustumiseen kannattaa varata aikaa ja sen voi tehdä jollain menetelmällä. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi Valitse kuvakortti ja kerro itestäsi tai Esittely itsestäsi avainnippusi avulla. Tavoitteena on luoda turvallinen ilmapiiri. Esittely on usein helpompaa, jos puhujalla on jokin konkreettinen esine kädessä. Yhteisökummivalmennus kannattaa vetää mahdollisuuksien mukaan dialogiringissä tai pöydissä, jossa osallistujat ovat pienryhmissä.

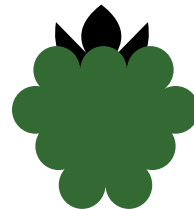
Teema 2: Yhteisöllisyys ja yhteisölähtöisyys (1-2 tuntia).

Seuraavaksi voi perehtyä yhteisölähtöisyyteen. Siihen voi paneutua pohtimalla osallistujien omia yhteisöjä, piirtämällä yhteisökarttaa ja hahmottelemalla paikallisia yhteisöjä esimerkiksi Kotoutumistarjottimen avulla. Tässä on hyvä keskustella siitä, miten merkityksellisiä yhteisöt ovat kotoutumisen edistymiseksi sekä siitä, mitä esteitä yhteisöön pääsemiseksi voi olla.

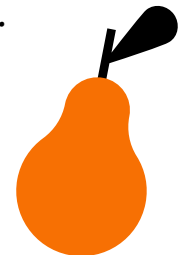
Ensimmäinen yhteisökummivalmennus järjestettiin Äänekoskella syksyllä 2023.

Teema 3: Suomeen muuttajat (1-2 tuntia)

Yhteisökummit tarvitsevat perustietoa Suomen maahanmuutosta, käsitteistä ja paikallisesta tilanteesta ja kotoutumispalveluista. Tämä teema ei ole välttämättä tarpeellinen, jos yhteisökummivalmennukseen osallistuvat ovat jo tehneet kotoutumista edistävää työtä tai vapaaehtoistyötä tai opiskelleet kotoutumiseen liittyviä perusasioita. Kunnan maahanmuuttokoordinaattoria voi pyytää mukaan tähän osaan valmennusta. Jotta teeman läpikäynti ei ole pelkästään yksipuolista tiedottamista, voi asioista tehdä esimerkiksi tietokilpailun tai pyytää osallistujia laatimaan tietokilpailukysymyksiä toisille ryhmille.

Mieti omia yhteisöäsi ja omia juuriasi. Tunnista että muilla on omat juurensa, kokemuksensa ja yhteisönsä. Etsi ja löydä samanlaisuuksia. Rakenna yhteistä tarinaa.

Varmista että kotoutujan näkökulma on mukana valmennuksessa.

Teema 4: Kotoutumisprosessi (1-2 tuntia)

Kotoutumisen kaari on hyvä työkalu, jotta osallistuja hahmottaa yleisesti kotoutujien erilaiset tilanteet ja resurssit. Sen tutkailuun kannattaa varata riittävästi aikaa ja kannustaa osallistujia pohtimaan yhdessä niitä kohtia, joissa vapaaehtoinen voisi olla parhaiten kotoutujan tukena. Kotoutumisen prosessi on yksilöllinen ja sitä kannattaa painottaa osallistujille. Tähän teemaan sopii hyvin myös esimerkkitapauksien kertominen. Kokemusasiantuntijoita löytyy esimerkiksi Ehjä ry:n kautta.

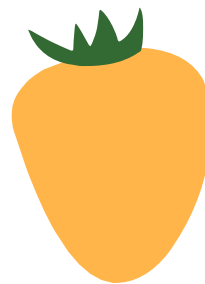
Teema 5: Toimintaideoiden kerääminen (1-2 tuntia)

Valmennuksen viimeinen teema on toiminnan käynnistäminen. Sitä voi ideoida jo yhteisökummivalmennuksessa, mutta on erittäin tärkeää, että varsinaisen toiminnan suunnittelu tehdään yhdessä kotoutujien kanssa. Yhteisökummivalmennuksen lopuksi sovitaan tapaaminen, johon osallistuvat yhteisökummi(t) ja kotoutuja. Yhteisökummeille tiedotetaan jatkokoulutuksista sekä yhteisökummiryhmän toiminnasta ja viestintätavoista. Tavoitteena on, että yhteisökummeista muutama ottaisi vastuun yhteisökummitoiminnasta ja yhteistyöstä kunnan maahanmuuttokoordinaattorin sekä toiminnasta vastaavaan yhdistyksen työntekijän (mahdollisesti SPR) kanssa.

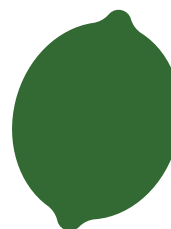
Turun seudulla Turun, Liedon, Kaarinan ja Raision alueilla asuvat kotoutujat ja yhteisökummit liikkuvat joustavasti kuntarajojen yli.

Jos palaa pohjaan....

Yhteisökummivalmennukseen ilmoittautuu useita henkilöitä, mutta vain kourallinen tulee paikalle. Ota rohkeasti osallistujat mukaan suunnittelemaan, miten valmennus kannattaa toteuttaa!

Jaa valmennus kahteen osaan, jotta osallistujat ehtivät prosessoida oppejaan ja tehdä välitehtäviä.

"Kun kiintiöpakolaiset saivat tarvitsemaansa apua ja tukea alkuvaiheessa, niin myöhemmin he yllättivät kakulla ja toivat juhlat yhteisökummien luo. Aina on aikaa juhlalle."

Löydä paikallisia raaka-aineita

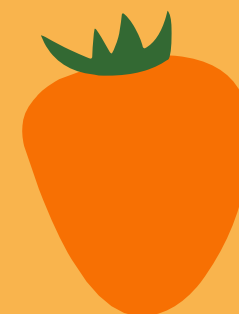
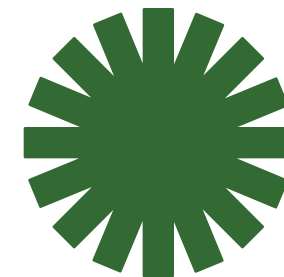
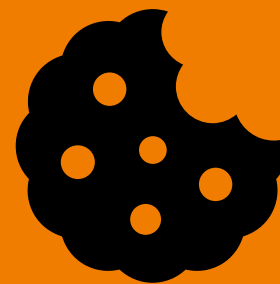
Onko paikkakunnallasi tarvetta yhteisölähtöisen toimintatavan kehittämiseen? Ketkä toimijat voisivat toimia luontevina yhteisöinä yhteisölähtöisen kotoutumisen toiminnassa?

Tunnistatko että kotoutujilta puuttuu luontevia reittejä yhteisöihin, vaikka yhteisen tekemisen tarpeita ja toiveita olisi havaittu?

Yhteisölähtöistä toimintaa voit alkaa kehittämään vaikkapa sinä. Aloite voi myös tulla kunnan tai ELY-keskuksen kautta tai sitä voivat ehdottaa paikalliset järjestöt tai muut yhteisöt yhdessä tai erikseen. Riittää kun paikkakunnalla on tahtotilaa lisätä yhteisöjen yhteistyötä ja kehittää kotoutumista edistävää toimintaa kotoutujien toiveiden mukaisesti.

Kun toiminnan lähtökohdat on sisäistetty ja tarve yhteisölähtöisyyden kehittämiseksi tai käynnistämiseksi, toimi seuraavan sivun reseptin mukaisesti.

Tutustu myös yhteisölähtöisen kotoutumisen alueellisen toiminnan käynnistykseen [tästä](#).

Paikallisen toiminnan käynnistys – resepti

Mistä lähteä liikkeelle?

1. Sovi viranomaistapaamiset yhteistyön käynnistämiseksi (ELY, kunnat). Saat tietoa paikkakunnan kotoutujista, tarpeista ja toimintaympäristöstä. Sovi viranomaisten kanssa yhteistyön tavoitteista ja rooleista (ensimmäinen kuukausi)

2. Kasvata asiantuntijuuttasi kotoutumisen ja yhteisölähtöisen toiminnan aihepiireistä. Perehdy esimerkiksi yhteisölähtöisen kotoutumisen reseptivihkoon ja muuhun ajankohtaiseen tietoon kotoutumisesta sekä yhteisöllisyyden edistämisestä. (ensimmäinen kuukausi)

3. Kartoita kunnan toimintaympäristö. Tapaa paikkakunnalle kotoutuneita henkilöitä, tutustu heidän toimintaansa, osallistu tilaisuuksiin ja kutsu kotoutujia suunnittelemaan yhteisölähtöistä toimintaa. Selvitä kunnan verkostot, toimintamahdollisuudet ja haasteet kotoutumisen kentällä ja kutsu koolle yhteistyöverkosto (yhdistykset ja muut kiinnostuneet organisaatiot) toiminnan aloittamiseksi. Hyödynnä Kotoutumistarjontia ja järjestä kotoutumistarjottimen työpaja. (1-4kk)

Kartoituksessa voi listata paikkakunnan eri kieliryhmiä, tiedossa olevia kiintiöpakolaisten saapumisaikatauluja sekä nimetä avaintoimijoita.

Kutsu eri toimijoita yhdessä ja erikseen kahville ja pyydä heitä kertomaan omasta toiminnastaan. Tule tutuksi!

Vaikka ohjeet ovat sinulle, yhteisölähtöisen kotoutumisen toiminta tehdään aina yhdessä! Löydät itse parhaat paikalliset kumppanit, joiden kanssa toimia.

4. Liity olemassa oleviin verkostoihin tai käynnistä uusia. Älä toteuta toimintaa yksin. Muista, että kyse on yhteisölähtöisestä toiminnasta! Kumppaneita tai työpariresurssia toiminnalle saattaa löytyä kunnan kotoutumispalveluista tai paikallisista yhdistyksistä. (1-4 kk)

5. Suunnittele yhteisökummivalmennus ja rekrytoi yhteisökummeja. Starttaamasi yhteistyön ja paikkakunnan toimintaympäristön kartoituksen pohjalta olet valmis suunnittelemaan paikkakunnan tarpeisiin soveltuvan yhteisökummivalmennuksen. Rekrytoi toiminnasta kiinnostuneita kummeja: Kummit voivat löytyä omista verkostoistasi. (5.-6. kk)

6. Toteuta ensimmäinen yhteisökummivalmennus ja aloita yhteisökummitoiminta. Varmista että yhteisökummitoiminnassa kotoutujat ja yhteisökummit suunnittelevat toimintaa yhdessä.

Jos palaa pohjaan....

Joskus käynnistyminen takkuilee eikä sille onnistuta asettamaan yhteisiä tavoitteita paikkakunnalla.

Kokeilkaa tehdä asiat eri järjestyksessä!

Seurakuntien ja muiden uskonnollisten yhteisöjen lähestyminen -resepti

Ainekset:

1 annos paikallisia toimijoita

1 ripaus luottamusta ja kunnioitusta
eri vakaumuksia kohtaan

1 kourallinen vakiintunutta alueellista yhteistyötä

Runsaasti kohtaamisia ja yhteisöllisyyttä

Mausteeksi monialaista osaamista
ja vapaaehtoisten tukea

Valmistusohjeet:

Aloita paikallisista toimijoista. Valitse yhteistyökumppaniksi esimerkiksi Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Se toimii lähimmäisenrakkauden periaatteella.

Hyödynnä seurakunnan asemaa. Seurakunnilla on usein vakiintunut ja luotettava rooli sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Tämä tekee niistä erinomaisia kumppaneita kotoutumisen tukemisessa.

Lisää joukkoon osaamista ja kokemusta. Seurakunnan työntekijöillä ja vapaaehtoisilla on vahvaa kohtaamistyön osaamista. Heidän toimintansa tukee yhteisöjen muodostumista ja kokoaa eri väestöryhmiä yhteen.

Sekoita mukaan olemassa olevat toiminnot. Yhteisölähtöisen kotoutumisen ei tarvitse alkaa tyhjästä – kehitä jo olemassa olevia seurakunnan toimintoja kotoutumista tukeviksi.

Lisää reilusti kohtaamisia. Tarjoa maahan muuttaneille mahdollisuuksia osallistua ja kohdata muita. Kirkko voi olla monelle tuttu ja turvallinen toimija, joka luo luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta heti kotoutumisen alkuvaiheessa.

Tarjoiluehdotus:

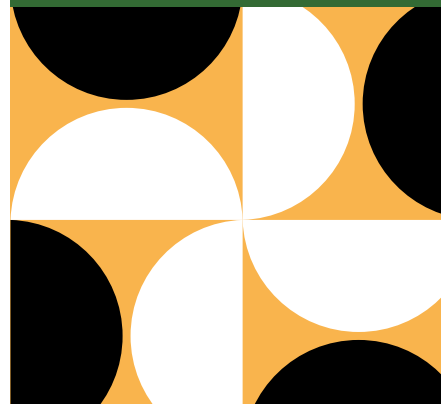
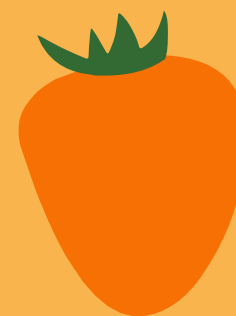
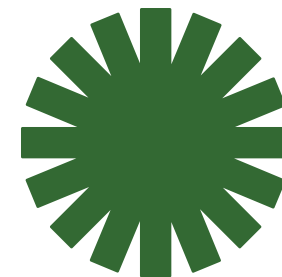
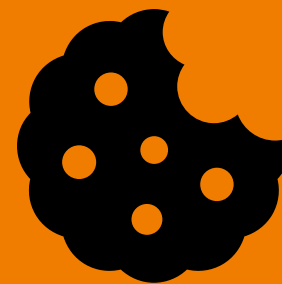
Nauti yhdessä tekemisestä, avoimesta vuorovaikutuksesta ja kasvavasta yhteisöllisyydestä. Tarjoile lämpimässä ilmapiirissä – toimii parhaiten, kun mukana on sekä paikallisia että maahan muuttaneita.

Asettele ainekset samalle tarjottimelle

Mieti, millainen paikkakuntasi on kotoutumisen näkökulmasta. Tunnistatko jo keskeiset toimijat, isot ja pienemmät? Voitko luetella 5-10 tärkeintä olemassa olevaan kotoutumisen tuen toimijaa ja mitä ne tekevät?

Ei hätää, jos et voi, sillä sen voi selvittää yhdessä paikallisten järjestöjen, viranomaisten ja muiden yhteisöjen kanssa kutsumalla ne yhteiseen työpajaan.

Kotoutumistarjotin on työkalu ja -menetelmä, johon kootaan viranomaisten, järjestöjen ja muiden yhteisöjen kotoutumista tukevat toiminnot paikkakunnalla. Sitä voi käyttää nykytilanteen kuvaamiseen ja analysoimiseen. Sen avulla voi suunnitella tulevaisuutta (esim. puolen vuoden kuluttua kuntaan saapuu 30 kiintiöpakolaista, mitkä järjestöt ovat mukana alkuvaiheen vastaanotossa?). Sen avulla voivat myös kotoutujat nähdä, mitä mahdollisuuksia ja tarjontaa paikkakunnalla on. Tärkeä näkökohta on myös havaita mahdolliset katvealueet tai päällekkäiset toiminnot. Yleensä aina huomataan myös, että joku oleellinen toimija ei olekaan saanut kutsua tai on estynyt pääsemästä mukaan. Tarkoitus on, että kotoutumistarjotin elää ajassa ja sitä päivitetään säännöllisesti.

Järjestöjen kotoutumistarjotin

Järjestö: _____

Paikkakunta: _____

Pvm: _____

VIRANOMAISET

- Kotoutumista edistävä työ
- Kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotto

Perustietoa Suomesta kaikille maahan muuttaville

Alkukartoitus / TE-toimisto tai kunta

Kotoutumis-suunnitelma / TE-toimisto tai kunta

Työvoimapolitiittinen tai omaehtoinen kotoutumiskoulutus

-
- sopimuksia
 - vuoropuheluja
 - suunnitelmia
 - yhteistyötä
 - tiedotusta

JÄRJESTÖT

- Kotoutumista tukeva toiminta
- Kansainvälistä suojelua hakevien tukitoiminta

1. Varhaisen kotoutumisen tuki- ja toimintamuodot

2. Maahan muuttaneet mukana toiminnassa tekijöinä

3. Kaikille avoin yhdenvertainen toiminta

Herkkuja kotoutumistarjottimelle -resepti

Ainekset/valmistelu:

Kutsu paikkakunnan vastuuviranomaiset ja asiantuntijat sekä järjestöt, seurakunnat ja muut toimijat samaan tilaan.

Varaa riittävästi aikaa ja esteetön tila

Osoita kiinnostusta ja arvostusta kaikkien toimintaa kohtaan.

Huolehdi asioiden kirjaamisesta ja yhteistyön jatkamisen aikatauluista

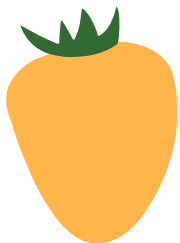
Työpajan kulku:

Tervehdi jokaista osallistujaa erikseen

Järjestä rento esittäytymiskierros

Esittele kotoutumistarjottimen idea

Aloita kotoutumistarjottimen täyttäminen

Päättäkää, miten markkinoitte toimintaa kotoutujille, miten toimintaan pääsee mukaan, löytyikö yhteistä tekemistä ja sopimista osallistujien kesken.

Pohtikaa työpajassa erilaisten toimintojen saavutettavuutta kotoutumisen eri vaiheissa:

- Meidän yhdistys järjestää tukea alkuvaiheen kotoutumiseen = varhaisen kotoutumisen tuki ja toimintamuodot
- Meidän yhdistyksessä kotoutujat ovat jo itse organisoimassa toimintaa = maahanmuuttaneet toiminnassa tekijöinä
- Meidän yhdistyksessä toiminnan sisältö ratkaisee, eikä taustalla ole merkitystä = kaikille avoin yhdenvertainen toiminta

Esittele lopuksi paikkakunnan kotoutumistarjottimen herkut yhteisesti.

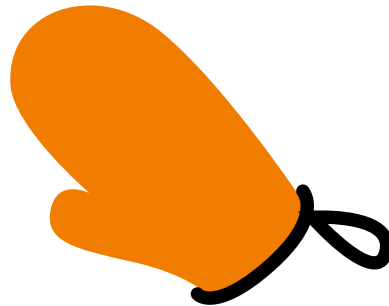
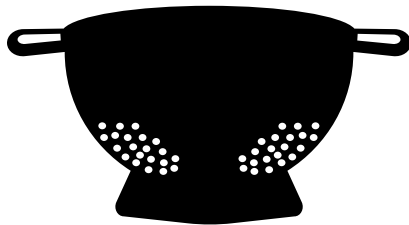
Kotoutumistarjotin kehitettiin järjestöjen yhteistyönä ja se julkaistiin vuonna 2016. Taustalla vaikutti vuoden 2015 turvapaikanhakijamäärän merkittävä kasvu ja siitä kummunnut halu tiivistää sosiaali- ja terveysjärjestöjen keskinäistä yhteistyötä. Kotoutumistarjotin julkaistiin valtakunnallisen vastaanottotoiminnan ja kotoutumisen tuen järjestöverkostossa, joka kokoontuu edelleen. Koollekutsujana toimii Punainen Risti.

Pietarsaassa kotoutumistarjotin
-työmenetelmä esiteltiin alustavasti ja jätettiin
hautumaan.

Tue spontaaneja keskusteluja
ja villiä ideointia

Aloita tarjoilulla,
se vähentää jännitystä.

Jos palaa pohjaan....

Kukaan ei halua ottaa vastuuta
kototarjottimen päivittämisestä.
Sopikaa tapaamisaika vuoden
päähän ja katsokaa tilanne silloin uudelleen.

Alkuvaiheen kotoutumisen tarjonta on runsasta.
Monella järjestöllä on samanlaista, keskenään
"kilpailevaa" toimintaa. Kotoutujille on tarjolla
tukea, mutta heidän on vaikea päästä omalla
vapaaehtoisen polulla tasavertaiseksi toimijaksi.
Itsetutkiskelun paikka järjestöille!

Yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotissa paikallisia kotoutumistarjottimia koottiin 14 kpl ja niiden työstämiseen osallistui noin 170 eri tahoa: järjestöjä, viranomaisia ja eri yhteisöjä. Jokaisella oli joku oma erityisasia, jonka saattoi tuoda yhteiselle tarjottimelle. Pienemmänkin toimijan tekeminen palvelee kokonaisuutta ja tuo siihen arvokkaan lisän.

**Lukemista
aterian
pääätteeksi**

Yhteisöissä on voimaa – yhteisölähtöistä toimintaa meillä ja maailmalla

Aurora Nisso

Yhteisölähtöinen kotoutumista edistävä toiminta perustuu Kanadassa jo vuosikymmeniä tehtyyn toimintamalliin, jossa yhteisöt ja yksityiset ihmiset ovat keskeisessä roolissa pakolaisten kotoutumisen tukijoina. Kanadassa 1970-luvulla perustettu pakolaisten yksityisen sponsoroinnin malli (Private Sponsorship of Refugees Programme, PSR) on yksi tunnetuimpia yhteisölähtöisen kotoutumisen toimintamalleja ja innoittanut erilaisten yhteisölähtöisten mallien kehittämistä eri puolilla maailmaa.

Vuodesta 2015 lähtien, vastauksena pakolaiskriisiin, useat Euroopan maat alkoivat kehittää pakolaisten vastaanottoon ja kotoutumiseen liittyviä toimintamalleja, joissa hyödynnetään ruohonjuuritason toimijoiden ja yhteisöjen kiinnostusta tukea konfliktia pakenevia ihmisiä sekä Kanadan toimintamallia. Seuraavina vuosina Euroopassa käynnistyi useita yhteisölähtöisiä pilot-tiohjelmia. Vuodesta 2019 lähtien useita yhteisölähtöisiä pakolaisten vastaanottoa ja kotoutumista kehittäviä pilotteja on tuettu Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF).

Yhteisölähtöiset toimintamallit ovat vastaanottotukea ja kotoutumista edistävää toimintaa, jossa uudelleensijoitetut pakolaiset tai täydentäviä reittejä saapuneet henkilöt yhdistetään yksittäisten ihmisten, ryhmien tai organisaatioiden kanssa. Nämä tahot sitoutuvat tarjoamaan tukea ja apua pakolaisille tai muille kansainvälistä suojelua tarvitseville henkilöille. Apua ja tukea tarjoavat tahot voivat olla esimerkiksi yhdistyksiä, harrastusseuroja, yrityksiä, yliopistoyhteisöjä, uskonnollisia ryhmiä.

Usein valtiot ovat sopineet yhteisölähtöisen toiminnan koordinoinnista tehtävään soveltuvien järjestöjen kanssa. Eri maiden kansallisissa ohjelmissa on monesti yhteisiä elementtejä, muun muassa hallinto- ja koordinointirakenteissa. Valtion johtamiin uudelleensijoitusohjelmiin liittyvä yhteisölähtöinen kotoutumista edistävä toiminta alkaa vasta pakolaisten saavuttua. Saapumisen jälkeen yhdistykset, paikallisjärjestöt, harrastusseurat ja koko kansalaisyhteiskunta edistävät pakolaisten kotoutumista ja kiinnittymistä uudelle paikkakunnalle.

Esimerkkejä yhteisölähtöisistä kotoutumista edistävästä toimintamalleista löytyy esimerkiksi Saksasta ja Irlannista, joissa yhteisölähtöinen toiminta perustuu uudelleensijoittamiseen liittyvään kotoutumista edistävään toimintaan ja toimeenpanijoina toimivat pitkälti kansalliset tukioorganisaatiot. Saksassa keskeisessä roolissa on kansalaisyhteiskunnan ryhmittymä (Zivilgesellschaftliche Kontaktstelle, ZKS), johon kuuluu Saksan Caritas-yhdistys, Saksan Punainen Risti ja Westfalenin evankelinen kirkko. Irlannissa toimii kansallinen tukioorganisaatio (The Open Community), jonka rooli on koordinoita ja kehittää resursseja yhteistyössä neljän alueellisen tukioorganisaation kanssa.

Maaliskuussa 2024 UNHCR:n ja Nordregion koollekutsumana käynnistyi Pohjoismainen yhteisölähtöisen kotoutumisen verkosto (Nordic network for community support programs and similar initiatives). Verkostossa kehitettiin yhteisölähtöisen kotoutumisen konseptia pohjoismaisesta näkökulmasta, ja pohjoismaisille yhteisölähtöisen kotoutumisen malleille sovittiin yhteiset periaatteet. Pohjoismaisissa yhteisölähtöisen kotoutumisen malleissa keskitytään pakolaisina tai turvapaikanhakijoina saapuneiden sosiaalisten kontaktien ja paikallisten yhteisöjen vastaanottavuuden lisäämiseen.

Kuten huomataan, ei ole vain yhtä tapaa tehdä yhteisölähtöistä kotoutumista. Eri maissa on erilaisia kunkin valtion kansallisiin järjestelmiin sopivia toimintamalleja

yhteisölähtöisen toiminnan toteuttamiseksi. Toiminta voi vaihdella myös maan sisäisesti, kuten meillä Suomessa, sillä toiminta kytkeytyy keskeisesti alueellisesti ja paikallisesti toimivaan kansalaisyhteiskuntaan. Monet tekijät, kuten käynnistäjätahon resurssit, paikkakunnan koko, olemassa olevat yhteisöt, seurakunta ja kunnantyoöntekijät vaikuttavat olennaisesti siihen, minkälaiset yhteisölähtöisyyden edellytykset alueella on.

Yhteisölähtöisessä kotoutumisessa pyritään aina valjastamaan kullakin paikkakunnalla piilevä yhteisölähtöinen potentiaali. Ohjenuorana voidaan todeta, että yhteisölähtöisissä toimintamalleissa keskiössä ovat kotoutujien tarpeet, yhteisöt ja yksittäiset ihmiset sekä yhdenvertainen kohtaaminen.

Kotoutujan toimijuuden tukeminen

Eeva Mäntylä ja Satu Riikonen

Yhteisölähtöinen kotoutuminen

– osallisuutta ja toimijuutta vahvistamassa

Yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotissa lähtökohtana oli ajatus, että kotoutumista edistävää toimintaa ei tule suunnitella tai toteuttaa ilman kotoutujan aktiivista osallistumista. Kotoutujien tarpeita ja toiveita kuunneltiin laajasti, ja heidän rooliaan vahvistettiin niin toiminnan suunnittelussa kuin toteutuksessakin.

Yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotissa kotoutujalla tarkoitettiin erityisesti kiintiöpakolaisina kuntiin saapuneita henkilöitä, mutta kehitetty toiminta hyödytti laajemmin kaikkia paikkakuntien kotoutujia.

Osallisuus kotoutumisen ytimessä

Pilotin aikana pohdittiin syvällisesti osallisuuden ja kotoutumisen välistä suhdetta. Osallisuus ei tarkoita vain osallistumista valmiiseen toimintaan, vaan myös mahdollisuutta vaikuttaa ja toimia aktiivisena tekijänä. Kotoutujien osallistumisen tasoja tunnistettiin useita: osallistuminen valmiiseen toimintaan, ideointi taustavaikuttajana, aktiivinen osallistuminen suunnittelijana, koordinointi ja päätöksenteko, käytännön toteutus.

Yhteisökummit tukemassa kotoutumista

Yhteisökummit olivat pilotissa keskeisessä roolissa. Heidän valmennuksessaan korostettiin kotoutujien yksilöllistä kohtaamista ja ennako-oletuksista luopumista. Kaikki kotoutujat eivät esimerkiksi halua tulla mukaan järjestettyyn toimintaan, viettää aikaa kansainvälisessä kahvilassa tai opetella yhdessä suomalaisia ruokalajeja – ja se on täysin hyväksyttävää. Yhteisökummit kartoittavat yhdessä kotoutujan kanssa, minkälainen toiminta heitä kiinnostaa. Yhteisen kielitaidon puute on haaste, mutta se on selätettävissä. Kotoutujilla on osaamista ja kykyä toimia useassa asiassa aktiivisesti jo asettautumisen alkuvaiheessa, vaikka arjen asioissa tarvitaan tukea. Kotoutujien tukeminen vaatii herkkyyttä, erityisesti tilanteissa, joissa kielimuuri tai kulttuurierot vaikeuttavat vuorovaikutusta.

Mitä kuuluu? – keskustelut osallisuuden tukena

Yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotissa kehitettiin keskustelumalli, jota voi hyödyntää kotoutujien tarpeiden ja toiveiden selvittämiseen. Kyseessä on yksinkertaisesti kysymyspatteristo, jonka työntekijät tai toimintaa järjestävä vapaaehtoinen käy läpi yhdessä kotoutujien kanssa. Näitä keskustelutilaisuuksia järjestettiin useilla paikkakunnilla ja ne toimivat pohjana toiminnan aloittamisella. Keskustelut käytiin tulkin avulla tai yhteisellä kielellä esimerkiksi englanniksi, ja niiden kautta saatiin arvokasta tietoa kotoutujien toiveista, osaamisesta ja kiinnostuksen kohteista.

Yhteisölähtöisen kotoutumisen Suomen malli – kokemuksia pilotista

Johanna Matikainen

Yhteisölähtöisen kotoutumisen Suomen malli

Reseptivihkosta saat toivottavasti käsityksen siitä, minäikäisten aineisten ja kokkausten äärellä pilotti toimi.

Päänvaivaa tuotti aluksi erityisesti yhteisölähtöisen ajattelutavan suhde olemassa olevaan toimintaan paikkakunnilla. Piti ratkaista, onko yhteisölähtöinen kotoutuminen jotain uutta toimintaa vai onko sen merkitys olemassa olevan toiminnan tukemisessa ja kenties uudenlaisen toimintakulttuurin luomisessa avustamista.

Toiminnan käynnistyessä tuli näkyväksi, kuinka tärkeää on tuntee paikkakunnan toimintaympäristö ja verkostot kotoutumisen näkökulmasta. Keskeisten toimijoiden yhteistyö mahdollisti sen, että aito yhteisölähtöisyys lähti rakentumaan. Yhteisöllistä työtä ei voi tehdä yksin. Toiminnan kehittäjien on hyväksyttävä, että yhteisten prosessien tukeminen ja edistäminen vievät huomattavasti enemmän aikaa kuin asioiden käynnistäminen omin päin. Kokemuksen mukaan yhdessä suunniteltu ja sovittu on kestävämmällä pohjalla kuin valmiina tarjottu. Paikkakunnan toimintaympäristö kuten kotoutumi-

sen saralla toimivat verkostot, kunnan tuki toimintaan sekä kunnan koko ja kiintiöpakolaisten määrä vaikuttivat hankkeen toimintamahdollisuuksiin, etenemistahtiin ja toiminnan painopisteisiin. Toiminnasta tuli eri näköistä eri paikkakunnilla, koska keskeiset toimijat ja heidän keskinäiset suhteensa olivat muovautuneet ennen pilottia. Pilotti ikään kuin hyppäsi liikkuvaan junaan. Valinta oli siis tukea olemassa olevaa, arvostaa sitä ja varoa käynnistämästä mitään päällekkäistä tai kilpailevaa toimintaa.

Kotoutujien näkökulmasta yhteisölähtöinen, vapaaehtoisten toteuttama toimintatapa avasi huomattavasti enemmän vaihtoehtoja henkilökohtaisen kotoutumisprosessin tueksi kuin yksittäinen vapaaehtoiskontakti. Toiminnan valikko oli suurempi ja yksilölliset tarpeet tulivat tunnistetuiksi paremmin, kun kotoutujan kanssa etsittiin hänelle kiinnostavia, juuri hänen tarpeisiinsa vastaavia toimintatapoja.

Esimerkiksi yhteisiin tapahtumiin osallistuminen lisäsi paikallisia kontakteja ja tarjosi mieleenpainuvia kokemuksia. Niissä luodut kontaktit kasvattivat sosiaalista

verkostoa ja itseluottamusta. Tapahtumien kautta paikallisten toimintavaihtoehtojen kirjo tuli näkyväksi ja niistä voi poimia itselleen sopivia elementtejä ja kiinnostuksen mukaisia liittymäpintoja ja jäsenyyksiä. Yhteisölähtöinen toiminnanohjaus rakensi inklusiivista, vastaanottavaa ja yhdenvertaista toimintakulttuuria paikallisten yhteisöjen kanssa, joten järjestöjen ja muiden toimijoiden ovet olivat ehkä aikaisempaa enemmän auki.

Yhteisökummien roolit ja tehtävät vaihtelivat paikkakunnittain. Pilotin toiminta kohdentui ensisijaisesti kiintiöpakolaisten alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseen. Ensimmäisten kuukausien aikana Suomeen saapumisesta asettumisen haasteet ovat moninaiset ja silloin arjen apu ja vastaavat tukitoimet olivat tärkeitä. Varsinainen yhteisökummitoiminta pääsee vauhtiin ensimmäisten kuukausien jälkeen, kun kotoutujien arki on hiukan asettunut.

Pilotin työntekijät toimivat yhteen saattajina ja koollekutsujina 14 paikkakunnalla. Keskeistä oli, että toiminnasta tehtiin yhteisötyösopimus kunnan kanssa. Yhteistä toimintaa, tapahtumia ja valmennuksia tehtiin hyvin pienillä resursseilla. Se aiheutti huolia, mutta myös kekseliäitä ratkaisuja yhteisön sisällä.

Entä tulevaisuus?

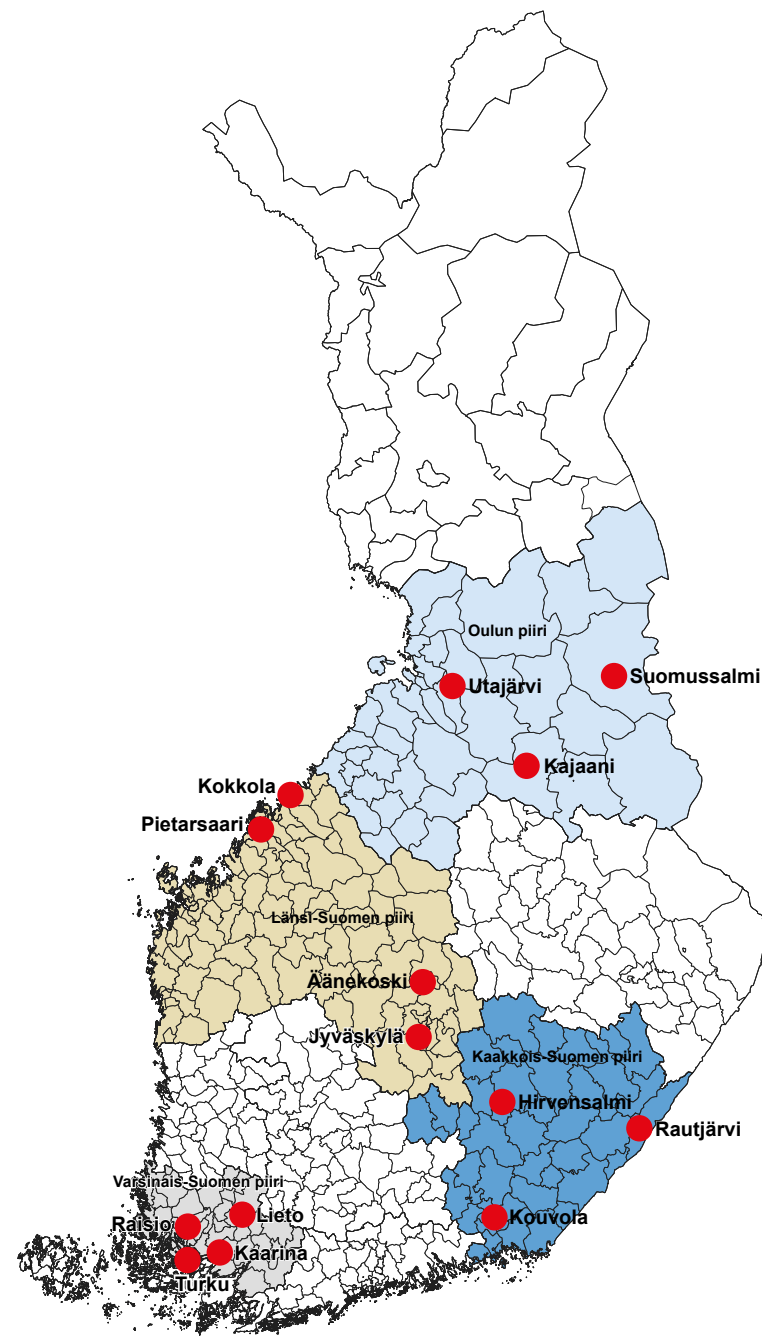
Pilotin aloittaessa toiminnot käynnistyivät ELY-keskusten, kuntien ja Punaisen Ristin yhteisesti sovituissa, kiintiöpakolaisia vastaanottavissa kunnissa, neljän SPR:n piirin alueella.

Osa hankkeen aikana käynnistyneistä toiminnoista jatkuu ja kehittyy edelleen omaehtoisesti ja myös SPR:n tuella. Valituissa kunnissa myös eri ev.lut. seurakunnat ovat varmasti myös osa toimivaa, kotoutumista tukevaa ja toimintamahdollisuuksia tarjoavaa yhteisöä. Luonnollisesti toiminta myös supistuu, kun pilotin tuki poistuu. Pilotti nojasi toiminnassaan vahvasti Valtioneuvoston tilaamaan selvitykseen Yhteisölähtöisen kotoutumisen mahdollisuudet Suomessa. Selvitys pohjautui useisiin asiantuntijahaastatteluihin ja sisälsi myös ehdotuksen toiminnan rakenteesta. Rakennetta on testattu yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotissa vuosina 2023–2025 ja se on osoittautunut toimivaksi. Suomen mallissa viranomaisten ja järjestöjen yhteinen sopiminen ja toiminta on toivottavaa ja tärkeää. Toiminnassa vastuuta ja kehittämistä toteutettaisiin paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

Pilotti toteutettiin yhteistyöhankkeena Suomen Punaisen Ristin, Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Kirkkohallituksen kanssa vuosina 2023–2025. Osarahoitus saatiin EU:n komissiolta Amif-rahastosta. Työ- ja elinkeinoministeriön osallistui kansalliseen rahoitukseen.

Yhteisölähtöisen kotoutumisen toimintatapa toi uutta virtaa ja synergiaa paikallisten järjestöjen, muiden yhteisöjen ja viranomaisten työhön ja sen avulla oli mahdollisuus kehittää kotoutujien tarpeisiin vastaavaa kotoutumisen tukea ja toimintaa.

Lämmin kiitos kaikille toimintaan osallistuneille ja sen mahdollistajille!

Yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotin pää toteuttaja oli Punaisen Ristin keskustoimisto ja kumppaneina olivat Humakin ja Kirkkohallituksen lisäksi neljä Punaisen Ristin piiriä: Kaakkois-Suomi, Länsi-Suomi, Oulu ja Varsinais-Suomi. Pilotti toimi 14 kunnan alueella.

Hankkeen osarahoittajana toimi EU:n Amif-rahasto.
Työ- ja elinkeinoministeriö osallistui kansallisen rahoitusosuuden kattamiseen.
Hanke toteutettiin vuosina 2023-2025.

Pilotissa saimme inspiraatiota ja opastusta Kirkkohallitukselta yhteisönrakentamisesta.

Yhteisön rakentamisen tarkoitus on innostaa verkostoa itse tuottamaan rakenteita, jotka tukevat ja vahvistavat ihmisten henkilökohtaisia voimavaroja ja sosiaalisia verkostoja.
Tärkeää on kokea kuuluvansa johonkin yhteisöön itselleen sopivalla tavalla.
Ajattelutavan taustalla on Cable-metodi, joka kannustaa ja ohjaa ammattilaista vaihtamaan näkökulmaa kaikkitietävästä osajasta paremmaksi kuuntelijaksi niiden parissa, joiden kanssa työtään tekee.

Yhteisön rakentamisen yksi tavoite ja päämäärä on yhdessä elämisen taito (conviviality).

Lopuksi

Reseptivihkon ovat tuottaneet Yhteisölähtöisen kotoutumisen pilotin työntekijät Sarianne Honkanen, Ari Kokko, Johanna Matikainen, Eeva Mäntylä, Milla Ukkonen, Aurora Nisso, Marika Parkkila, Satu Riikonen, Henriikka Saine, Juha Tervo ja sen ovat toimittaneet Johanna Matikainen, Aurora Nisso ja Satu Riikonen

Copyright: Humak, Punainen Risti ja tekijät

Lähteet ja vinkit

Castaneda, Anu; Mäki-Opas, Johanna; Jokela, Satu; Kivi, Nina; Lähteenmäki, Minna; Miettinen, Tanja; Nieminen, Satu & Santalahti Päivi (2018) Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa PALOMA-käsikirja. THL. Haettu 6.5.2025 osoitteesta: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/7.8.PALOMA_KA%cc%88SIKIRJA_WEB.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Heiskanen, Seija; Lehtineva, Eeva; Rautio, Hanna; Siirto Ulla (2022). Yhteisörakentajan muistikirja. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Haettu 6.5.2025 osoitteesta: https://jakobstad.fi/wp-content/uploads/2023/05/Opas_InkluusiivisenYhdistystoiminnanRakennuspalikoita_2022.pdf

THL (n.d.) Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Haettu 6.5.2024 osoitteesta: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johdaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Turtiainen, Kati; Sapiir, Henna (2021) Yhteisölähtöisen kotoutumisen mahdollisuudet Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:30. Haettu 6.5.2025 osoitteesta: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163151>

UNHCR (n.d.) Kotoutumista edistämässä. Osallistavia lähestymistapoja paikallistason ammattilaisille. Haettu 6.5.2024 osoitteesta: <https://www.unhcr.org/us/sites/en-us/files/legacy-pdf/62b321264.pdf>

Tutustu yhteisölähtöisen kotoutumisen hankkeeseen - Punainen Risti: <https://www.punainenristi.fi/tyomme/apua-maahanmuuttaneille/yhteisolahtoinen-kotoutuminen/>

EUAA, European Union Agency for Asylum (2024) Guidelines on the EU approach to community sponsorship osoitteesta: [Guidelines on the EU approach to community sponsorship](#)

